

БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

Аудитын сэдэв: “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2024 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр дүн, үр нөлөө”

Аудитын код: ДАА-2025/131-ШТА-ГА

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх: Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2024 оны “Аудитын сэдэв батлах тухай” А/107, “Аудитын жилийн төлөвлөгөө батлах” тухай А/108 дугаар тушаал

Аудитын гол дүгнэлт: Аймаг, сумдын ИТХ-аас ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг батлахдаа иргэдийн саналгүй арга хэмжээг баталдаг байдал жил бүр давтагдаж байгаа бөгөөд хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээнд тавих хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлэхгүй байна.

Тайланг хүргүүлсэн этгээд: Баянхонгор аймгийн Засаг дарга, Баянхонгор аймгийн ИТХ-ын дарга, Баянхонгор аймгийн Засаг Даргын Тамгын газар, Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийг мэдээ мэдээллээр хангах Баянхонгор аймаг дахь салбар, Баянхонгор аймгийн Газрын харилцаа, барилга хот байгууллалтын газар, Баянхонгор аймгийн Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил хамгааллын газар, Баянхонгор аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газар, Баянхонгор аймгийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газар, Баянхонгор аймгийн Цагдаагийн газар, 20 сумын Засаг дарга

Нэмэлт мэдээлэл, мэдээллийн эх сурвалж: Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газар, холбоо барих утас: 70442584

Дараах QR кодыг уншуулж дэлгэрэнгүй тайлантай танилцана уу.

Баянхонгор хот

2025.07.07

АУДИТЫН ТАЛААР ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ:**Аудитын харилцан хамаарал:**

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд ОНХНС-аас Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 21,577.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор батлагдсанаас 20,790.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон ба үүнээс 7,631.3 (36.7%) сая төгрөгийг аймгийн ОНХС-д, 13,178.8 (63.3%) сая төгрөгийг 20 сумын ОНХС-д хуваарилсан байна.

Баянхонгор аймаг, сумдын ИТХ-аар 2024 онд нийт 32,528.8 сая төгрөгийн 655 төсөл арга хэмжээг ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр баталснаас 100 төсөл арга хэмжээ нь өмнөх оноос шилжсэн, 555 төсөл арга хэмжээ нь шинээр батлагдсан байна. Баталсан арга хэмжээнээс 15,132.6 сая төгрөгийн 116 төсөл арга хэмжээ нь огт хэрэгжээгүй бөгөөд гэрээ байгуулсан 539 төсөл арга хэмжээнээс 24,568.7 сая төгрөгийн гэрээтэй 472 төсөл арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн, 12,294.5 сая төгрөгийн гэрээтэй 67 төсөл арга хэмжээ хэрэгжих шатанд байна.

Аудитын зорилго, зорилтууд, хамарсан хүрээ: Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2024 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр нөлөө, үр дүнд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж гарган, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилт чиглэв.

Аудитын зорилгыг хангахын тулд дараах чиглэлээр аудитыг гүйцэтгэв. Үүнд:

- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг холбогдох хууль журамд заасны дагуу төлөвлөж, бүрдүүлж, хуваарилсан эсэх;
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл арга хэмжээг журмын дагуу үр дүн, үр нөлөөтэй хэрэгжүүлсэн эсэх;
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалтыг хууль, журмын дагуу хянасан, тайлагнасан эсэх.

Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн 2024 оны орлого бүрдүүлэлт, хуваарилалт болон хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, санхүүжилт, хяналт, тайлагнал болон аймаг, сумын ИТХ, ЗДТГ, баг, хороодын ИНХ, Засаг даргын холбогдох үйл ажиллагааг хамруулан шалгав.

Аудит хийхэд гарсан хүндрэл бэрхшээл: Аймаг, сумдын ОНХС хариуцсан холбогдох албан тушаалтнууд солигдсон байна.

АУДИТЫН ГОЛ ҮР ДҮН:**БҮЛЭГ 1. БАЯНХОНГОР АЙМАГТ ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САНГААС ОЛГОХ ОРЛОГЫН ШИЛЖҮҮЛГИЙГ БАТАЛСАН ХУВААРИЙН ДАГУУ БҮРЭН ОЛГООГҮЙ БАЙНА.**

1.1. ОНХНС-аас Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 21,577.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор батлагдсанаас 20,790.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож, 787.0 сая төгрөгийн санхүүжилт дутуу хуваарилсан байна.

1.1.2. Монгол улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулиар ОНХНС-аас Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 21,577.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгохоор батлагдсанаас

20,790.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож, 787.0 сая төгрөгийн санхүүжилт дутуу хуваарилсан байна.

1.2. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгийг иргэдийн санал аваагүй, зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй, магадлалаар баталгаажаагүй, төсөвлөлтийн үндэслэл, шаардлагыг хангаагүй, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллага, шинжээчээр хянуулаагүй, иргэдийн саналд тулгуурлаагүйгээр төсөл арга хэмжээ баталдаг зөрчил жил бүр давтагдан гарсаар байна.

Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2024 онд нийт 655 төсөл арга хэмжээг баталснаас 54 төсөл арга хэмжээ нь иргэдийн санал аваагүй байна.

Дээрх зөрчилд Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газраас 2025 онд гүйцэтгэсэн “Орон нутгийн төсвийн 2024 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн”-д хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар аймгийн ИТХ-д “Төсвийн ерөнхийлөн болон төвлөрүүлсэн захирагчаас өргөн барьсан төсвийн төслийг хэлэлцэн батлахдаа ТЭЗҮ хийгээгүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй, иргэдээс санал аваагүй төсөл арга хэмжээг батлахгүй байх” асуудлыг аймаг, сумдын ИТХ-д толилуулсан болно.

1.2.2. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг төлөвлөхдөө орон нутгийн хөгжлийн бодлого, тэргүүлэх чиглэлтэй уялдуулан баталсан байна.

1.2.3. Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр Төсвийн тухай хуульд заасан шаардлага, шалгуур хангаагүй, ТЭЗҮ, төсвийн тооцоолол, төсөвт нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, газрын зөвшөөрөл зэргийг шийдээгүй зарим төсөл арга хэмжээг төлөвлөж баталсан байна.

ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний техникийн тодорхойлолтыг үндэслэлтэй, бодитой төлөвлөж, баталгаажуулсан, төсөвлөлтийн шаардлагыг бүрэн хангасан төсөл арга хэмжээг батлахыг аймаг, сумдын ИТХ-д толилуулав.

1.2.4. Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 4.2, 4.3-т заасан аймаг, сумын чиг үүрэгт хамааралгүй төсөл арга хэмжээг баталж, санхүүжүүлсэн өмнөх онуудын зөрчлийг давтан гаргасан байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2024 онд хэрэгжүүлэхээр баталсан 32,528.8 сая төгрөгийн 655 төсөл арга хэмжээнээс журмын 4.2-т заасан чиг үүрэгт хамааралгүй 600.7 сая төгрөгийн 6 төсөл арга хэмжээг санхүүжүүлсэн байна.

Иймд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг хууль, тогтоомжид нийцүүлэн төлөвлөж байх, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг аймаг, сумдын ИТХ-д толилуулав.

БҮЛЭГ 2. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНГИЙН ХӨРӨНГИЙГ ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГУУДАД ХӨРӨНГӨ ХУДАЛДАН АВАХ, АРД ИРГЭДЭД ТУСЛАМЖ ОЛГОХОД ЗАРЦУУЛДАГ БАЙДЛЫГ ТАСЛАН ЗОГСООЖ, ОРОН НУТАГТ ҮР ӨГӨӨЖТЭЙ, БОДИТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН АЖЛЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА.

2.1. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр төсөл арга хэмжээг санхүүжүүлэхдээ захиалагч, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээний заалтыг мөрдөөгүй, хариуцлагыг тооцохгүй байгаа нь ажлууд чанаргүй хийгдэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

2.1.1 ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээнд худалдан авах ажиллагааг ТБОНӨХБАҮХАТ хуулийг зөрчин зохион байгуулсан байна.

Баянхонгор аймаг, сумын хэмжээнд 2024 онд нийт 20,489.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 142 төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн дагуу зохион байгуулснаас 13,580.8 сая төгрөгийн 33 /23.2%/ төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг нээлттэй тендер шалгаруулалтаар, 6,908.2 сая төгрөгийн 109 /76.8%/ төсөл, арга хэмжээг харьцуулалтын аргаар шалгаруулсан байна.

Баянхонгор аймаг болон Баацагаан, Баян-Өндөр, Шинэжинст, Баянлиг сумдын ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа ТБОНӨХӨАТҮХАТ-ийн 7.1.2, 10.3, 48.5, 51.6 дахь заалтыг зөрчсөн байна.

Мөн Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн 1,181.4 сая төгрөгийн 13 төсөл арга хэмжээнд худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулаагүй байна.

Дээрх зөрчлүүдэд Аймгийн Засаг даргын харьяа байгууллагуудын худалдан авах ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, илэрсэн зөрчлүүдэд холбогдох арга хэмжээг авч ажиллах зөвлөмжийг Баянхонгор аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газарт хүргүүлэн ажиллав.

2.1.2. Төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэх гэрээнд төлбөр хийх нөхцөлийг тодорхой заагаагүй, гэрээний хугацаа дууссан, ажлыг чанаргүй буюу дутуу хийсэн, зураг, төсвөөс өөрөөр хийсэн байхад захиалагч байгууллага арга хэмжээ авч ажиллаагүйгээс ажлууд чанаргүй хийгдэх, орхигдох эрсдэл дагуулж байна.

Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээний захиалагч, гүйцэтгэгч нарын хооронд байгуулсан гэрээнд талуудын эрх, үүрэг, хариуцлага, төлбөрийн нөхцөл, гүйцэтгэлийн чанар, техникийн тодорхойлолт, чанарын баталгаа, тооцох хариуцлага, захиалагчийн хяналтын зардал, магадалшгүй ажлын зардал, зураг төсвийн үнэ, зураг төсөв зохиогчийн хяналтын зардал зэргийг нарийвчлан тусгаагүй зэрэг зөрчил сумдад нийтлэг байна.

Иймд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх тусгай мэргэжил шаардсан төсөл арга хэмжээний техникийн тодорхойлолтыг аймгийн холбогдох мэргэжлийн агентлагаар хийлгэх зөвлөмжийг аймгийн ЗДТГ-ын БОНХОБТХ-ийн даргад өмнөх жил өгсөн боловч хэрэгжүүлээгүй тул тус зөрчилд албан шаардлагыг хүргүүлэв.

2.2. Баянхонгор аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бүрэн хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээнүүд төлөвлөсөн зорилтот түвшиндээ хүрсэн байна.

2.2.1. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд 2024 онд бүрэн хэрэгжүүлсэн 11,976.4 сая төгрөгийн 69, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бүрэн хэрэгжүүлсэн 12,592.3 сая төгрөгийн 403 төсөл арга хэмжээнүүд зорилтот түвшиндээ бүрэн хүрсэн байна.

2.2.2. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг шат, шатны ИТХ-аар батлахдаа хэт жижиглэсэн байгаа нь орон нутагт томоохон хөрөнгө оруулалтын ажил хийгдэх, ажлын байр нэмэгдэх боломжийг алдсаар байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд 2024 онд аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр 472 төсөл арга хэмжээнд 24,568.7 сая төгрөгийг зарцуулснаас 52.9 хувь буюу 13,003.3 сая төгрөг нь үндсэн хөрөнгө, тоног төхөөрөмж бэлтгэх, засварлахад, 26.2 хувь буюу 6,425.5 сая төгрөг нь иргэдэд амьдрах таатай орчин бүрдүүлэхэд, 20.9 хувь буюу 5,139.8 сая төгрөг нь урсгал зардлын шинжтэй төсөл арга хэмжээнд зарцуулжээ.

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээний санхүүжилтийг бүрэн олгосон атлаа гэрээнд заасан хугацаанд ажлыг хүлээлгэн өгөөгүй, хийгдсэн ажлууд дутуу, чанаргүй хийгдсэн, техникийн тодорхойлолт, зураг төсвийн дагуу ажлуудыг хийгээгүй, хөрөнгийг ашиглаж эхлээгүй байна.

Аудитаар илэрсэн 2,580.7 сая төгрөгийн 23 зөрчлөөс 11.9 сая төгрөгийн 1 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 2,515.0 сая төгрөгийн зөрчилд 20 албан шаардлага өгч, аймгийн Засаг даргад 1 зөвлөмжийг хүргүүлэв.

2.3. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийг төсөвт байгууллагууд бүрэн ашиглаагүй, нийтийн эзэмшлийн талбайд бий болсон хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалт хангалтгүйгээс хөрөнгийн үр нөлөө гараагүй байна.

2.3.1. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр тавилга, тоног төхөөрөмж худалдан авахаас өмнө түүнийг байршуулах талбай, ажиллуулах боловсон хүчнийг бэлтгээгүй байхдаа хөрөнгийг урьдчилж бэлтгэснээс шалтгаалж, сангийн хөрөнгөөр бий болсон 540.3 сая төгрөгийн 18 нэр төрлийн хөрөнгийг аудитын биет тулгалт хийх явцад ашиглаагүй байна.

ОНХС-ийн хөрөнгөөр бэлтгэсэн 540.3 сая төгрөгийн хөрөнгийг ашиглаж, хөрөнгө оруулалтын үр өгөөжийг ард иргэд хүртэх боломжийг олгож, хөрөнгийн үр дүнг сайжруулах албан шаардлагыг холбогдох сумдын Засаг дарга нарт хүргүүлсэн болно.

2.3.2. Баянхонгор аймгийн Баацагаан сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2023-2024 онд хэрэгжүүлсэн 40.0 сая төгрөгөөр санхүүжүүлсэн 2 төсөл арга хэмжээний хадгалалт, хамгаалалт хангалтгүйгээс үр ашгаа өгөөгүй байна.

Иймээс цаашид нийтийн эзэмшлийн талбайд байршуулах хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалтын асуудлыг урьдчилан шийдвэрлэж, хөрөнгийн ашиглалтад орон нутгаас хяналт тавьж, ашиглалтгүй хөрөнгийг ашиглан сангийн хөрөнгийн үр ашгийн дээшлүүлэх албан шаардлагыг Баацагаан сумын Засаг даргад хүргүүлэв.

БҮЛЭГ 3. ОНХС-ИЙН ХӨРӨНГӨӨР ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭНД АЙМАГ, СУМДЫН ИТХ, ЗДТГ-УУД ХЯНАЛТ ТАВЬЖ, ТАЙЛАГНАХ ҮҮРГЭЭ БҮРЭН ХЭРЭГЖҮҮЛЭЭГҮЙ БАЙНА.

3.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээний 76.2 хувьд аймаг, сумын ИТХ, 97.4 хувьд Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газар, 92.0 хувьд нь захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлээгүй байна.

3.1.1 Аймаг, сумын ИТХ, СХДАГ-аас ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж байгаа төсөл арга хэмжээний хэрэгжилтэд тавих хяналт хангалтгүй байна.

Баянхонгор аймгийн 12 сумын ИТХ-ын хяналтын хорооноос 2024 онд хэрэгжүүлсэн нийт 539 төсөл арга хэмжээний 23.7 хувь буюу 128 төсөл арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт тавьсан байна.

Аудитаар ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээнд сумдын ИТХ-аар хяналт тавих чиг үүрэг бүхий хяналтын зөвлөлийг шинэчлэн байгуулаагүй, зарим сумдын ИТХ-ын хяналтын хороо нь 2024 онд хяналт тавих үүргээ хэрэгжүүлээгүй зөрчил илэрлээ.

Дээрх зөрчлүүдэд Баянхонгор аймаг дахь Төрийн аудитын газраас 2025 онд Үндэсний аудитын газрын нэгдсэн удирдамжаар “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2023 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт, үр дүн”-д хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг сумдын ИТХ-д хүргүүлж, аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар чиглэл өгсөн байхад хэрэгжилт хангалтгүй тул сумдын ИТХ болон сумдын Засаг дарга нарт албан шаардлагыг хүргүүлэв.

3.1.2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэлд холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудыг оролцуулан захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бүрэн хэрэгжсэн 24,568.7 сая төгрөгийн гэрээний үнэтэй 472 төсөл арга хэмжээнээс 8.5 хувь буюу 32 төсөл арга хэмжээнд, дутуу хэрэгжсэн 67 төсөл арга хэмжээнээс 1,759.1 сая төгрөгийн 3 төсөл арга хэмжээнд захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлсэн байна.

Аудитаар ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн барилга байгууламжтай холбоотой 6 зөрчилд барилгын хяналтын улсын байцаагчаар хяналт хийлгэж, гаргасан зөрчилд шийтгэвэр тогтоолгож, гүйцэтгэгч компаниар чанаргүй хийсэн ажлыг давтан хийлгэх албан шаардлагыг аймгийн ГХБХБГ-т хүргүүлэв.

3.2. Сангийн сайдын 2021 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн 86 дугаар тушаалаар баталсан "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 9.3, 9.9 дахь заалтыг хэрэгжүүлж ажиллах өмнөх оны аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

3.2.1. Аймгийн ЗДТГ-ын БОНХОБТХ нь сумдаас ирүүлсэн хэрэгжилтийн тайланд журмын 9.3-т заасны дагуу тайлангуудад дүн шинжилгээ хийж, журмын 9.9-т заасан мэдээллийг бүрэн тусгаж, дүн шинжилгээнд тулгуурлан цаашид авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээний саналыг боловсруулан аймгийн Засаг даргад танилцуулж, холбогдох асуудлаар тодорхой шийдвэрийг гаргуулж ажиллаагүй байгаа нь Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын журмын 9.3, 9.9-т заасныг мөрдөөгүй тул Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх заалтыг үндэслэн

аймгийн холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах албан шаардлага хүргүүлэв.

3.2.2. Аймаг, сумын ОНХС-ын хөрөнгөөр тайлант онд бүрэн хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээнээс 2,664.9 сая төгрөгийн 7 хөрөнгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй байна.

Иймд Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.5, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.4, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2-т заасныг зөрчсөн зөрчилд сангийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийг орлогод авах албан шаардлагыг хүргүүлж ажиллав.

3.2.3. Сангийн яамны ОНХС-ийн Удирдлагын мэдээллийн системийн хөгжүүлэлт хангалтгүйгээс оруулсан мэдээллийг удаа дараа оруулдаг, аймгийн ОНХС-аас эрх шилжүүлэн сумдад хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний мэдээллийг хэн оруулах нь тодорхой бусаас мэдээлэл оруулахгүй орхигддог, мэдээллийг үнэн зөв, бүрэн оруулахгүй өмнөх оны алдаа зөрчлүүд бүрэн арилахгүй байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн баталсан 32,528.8 сая төгрөгийн 655 төсөл арга хэмжээний талаарх мэдээллийг Удирдлагын мэдээллийн системд оруулахаас 58.5 хувийг бүрэн, 33.9 хувийг дутуу оруулж, 7.6 хувийг удирдлагын мэдээллийн системд огт оруулаагүй, төсөл арга хэмжээний явцын болон эцсийн зургийг дутуу оруулснаас мэдээллийн зураг хангалтгүй, дутуу, өөр төсөл арга хэмжээний зургийг хавсаргах, иргэдийн саналын тоо байхгүй, төсөв, санхүүжилт, гэрээний дүн зөрүүтэй мэдээлэгдсэн байна.

Баянхонгор аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр сумдын ОНХС руу эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний мэдээллийг аймаг болон сумд Удирдлагын мэдээллийн системд оруулж мэдээлэхгүй байгаа, оруулсан мэдээллийг систем бүрэн гүйцэд татаж харуулахгүй байгаа зэрэг асуудлууд илэрч байгаа тул Сангийн яаманд Удирдлагын мэдээллийн системийн хөгжүүлэлтийг хийж, илэрч буй асуудал, хүндрэлүүдийг шийдэж ажиллахыг Сангийн яаманд толилуулахыг Дархан аймаг дахь Төрийн аудитын газарт уламжлав.

3.2.4. Өмнөх оны аудитаар өгсөн зөвлөмжийг Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс бүрэн хэрэгжүүлээгүй нь Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт хангалтгүй байхад нөлөөлсөн байна.

Аудитаар нийт 6,978.5 сая төгрөгийн 75 зөрчил илрүүлж, 65.4 сая төгрөгийн зөрчилд 10 төлбөрийн акт тогтоож, 5,931.4 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчлийг арилгуулах 50 албан шаардлага өгч, 981.7 сая төгрөгийн 11 зөрчилд зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллах талаар зөвлөмж өгч, хариуцлага тооцуулах 4 албан шаардлагыг холбогдох албан тушаалтнуудад хүргүүлж ажиллав.

2.4 ДҮГНЭЛТ

1. Монгол улсын 2024 оны төсвийн тухай хуульд ОНХС болон улсын төсвөөс Баянхонгор аймгийн ОНХС-д 21,577.0 сая төгрөг баталснаас гүйцэтгэлээр 20,790.0 сая төгрөг хуваарилж 787.0 сая төгрөг дутуу олгосон байна.
2. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгийг зураг төсөв, техник эдийн засгийн үндэслэлгүй, магадлалаар баталгаажаагүй, төсөвлөлтийн үндэслэл, шаардлагыг хангаагүй, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллага,

- шинжээчээр хянуулаагүй, иргэдийн саналд тулгуурлаагүйгээр төсөл арга хэмжээ баталдаг зөрчил жил бүр давтагдан гарсаар байна.
3. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг хэт жижиг хэмжээний төсөл, арга хэмжээнд зарцуулснаар орон нутгийн хөгжил, иргэдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, ажлын байр нэмэгдүүлэх, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх, амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх томоохон хөрөнгө оруулалтын шинжтэй төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх боломж хумигдаж байна.
 4. Аймаг, сумын ИТХ, СХДАГ, хяналт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагууд, аймгийн ЗДТГ-ын холбогдох хэлтсээс ОНХС-ийн хөрөнгийг зураг төсвийн дагуу чанартай гүйцэтгэж байгаад тавих хяналт хангалтгүй, хүлээн авах ажлын хэсэгт мэргэжлийн байгууллагын төлөөллүүд орж хяналтыг хэрэгжүүлээгүйгээс сангийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулах, ажлыг дутуу буюу чанаргүй гүйцэтгэх, хийхгүй орхигдуулах зэрэг зөрчлүүд бүрэн арилахгүй байна.
 5. ОНХС-ийн хөрөнгөөр зураг төсөлгүй, мэргэжлийн байгууллага, шинжээчээр хянуулж баталгаажуулаагүй төсөл, арга хэмжээг шат шатны Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлан хэрэгжүүлж байгаа нь иргэд, тэр дундаа хүүхэд багачуудын аюулгүй, эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй байна.
 6. Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтээр төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр шалгарсан гүйцэтгэгчтэй байгуулах гэрээг нотариатаар баталгаажуулдаггүй, гэрээнд зайлшгүй тусгах нөхцөлүүдийг бүрэн тусгаагүйгээс цаг хугацаандаа хүлээлгэн өгөөгүй тохиолдолд хариуцлага тооцох, алдангийг төлүүлэхгүй байгаагаас ажил удаашрах тохиолдлууд нэмэгдэж, жил бүрийн аудитаар илрэх зөрчлийн тоо буурахгүй байна.
 7. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх барилгын анхны санхүүжилтийг эрх бүхий байгууллагаас олгосон барилга угсралтын ажил эхлүүлэх зөвшөөрлийг үндэслэн олгоогүй, гүйцэтгэлийн санхүүжилтийг Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-ын дагуу бэлтгэсэн хавсралтын дагуу олгоогүй байхад аймгийн СТСХ, сумдын санхүүгийн албаны дарга нар хяналтыг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.
 8. Аймаг, сумын Засаг даргын хооронд байгуулсан гэрээнд тусгасан “Худалдан авах ажиллагааны АЗ сертификаттай иргэдийг бэлтгэх” заалтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүй, аймгийн Худалдан авах ажиллагааны газрын төлөөллийг хяналт шинжилгээ үнэлгээнд татан оролцуулж, ТБОНӨХБАҮХАТ-ийн хэрэгжилтийг хянуулж, мэргэжлийн болон арга зүйн зөвлөгөө өгөх нөхцөлийг бүрдүүлээгүйгээс шалтгаалан худалдан авах ажиллагаатай холбоотой зөрчлүүд өмнөх оноос нэмэгдсэн байна.
 9. Сангийн яамны ОНХС-ийн Удирдлагын мэдээллийн системийн хөгжүүлэлт хангалтгүй байгаатай холбоотойгоор мэдээллийг удаа дараа давтан оруулдаг, аймгийн ОНХС-аас эрх шилжүүлэн сумдад хэрэгжүүлж буй төсөл, арга хэмжээний мэдээллийг хэн оруулах нь тодорхойгүйгээс шалтгаалан мэдээлэл бүрэн оруулахгүй орхигдож байгаагаас оруулах мэдээллийг 33.9 хувийг дутуу мэдээлж, 7.6 хувийг удирдлагын мэдээллийн системд огт оруулаагүй байна.
 10. Аймаг, сумдын ЗДТГ-ууд ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланд дүн шинжилгээ хийж, цаашид авах арга хэмжээ, бодлогыг тодорхойлж, аймгийн хэмжээнд мөрдөх нэгдсэн арга зүйг боловсруулж ажиллаагүй байна.

11. Өвөлжилт хүндэрсэн онцгой нөхцөл байдлын үед аймгийн Засаг дарга болон аймгийн Онцгой байдлын комиссоос гаргасан шийдвэрт хэрэгжилтийн хугацааг тодорхой заагаагүйгээс шалтгаалан өвс, тэжээлийг шууд гэрээний аргаар худалдан авч, улмаар зарим суманд их хэмжээний чанаргүй өвс нийлүүлэгдэн хуримтлагдаж, цаашид ашиглах боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн байна.
12. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон 2,664.9 сая төгрөгийн 7 хөрөнгийг нягтлан бүртгэлд тусгаагүй, сангийн хөрөнгөөр бий болсон 397.6 сая төгрөгийн 12 хөрөнгийг ашиглаагүй байна.
13. Баянхонгор аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн “Шуурхай удирдлагын төв”-ийг бүрэн хүчин чадлаар нь ашиглаагүй байна.

2.5 САНАЛ, ТОЛИЛУУЛСАН АСУУДЛУУД

ДАРХАН-УУЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРААР ДАМЖУУЛАН САНГИЙН ЯАМАНД УЛАМЖЛАХ САНАЛ:

1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл арга хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлагналыг мэдээлж байгаа Удирдлагын мэдээллийн системийн хөгжүүлэлтийг сайжруулах
2. Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-д ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээнд аймаг, сумын ИТХ, СХДАГ-аас хяналт тавих чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүйд тооцох хариуцлагын талаар заалт байхгүйгээс жил бүр аудитаар илрэх зөрчлийн тоо буурахгүй байгаа тул тус асуудлыг YAГ-аар дамжуулан Сангийн яаманд толилуулахаар хүргүүлэв.

АЙМГИЙН ИТХ-Д ТОЛИЛУУЛАХ НЬ:

1. Аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас өргөн барьсан төсөвт өөрчлөлт оруулан батлахдаа техник эдийн засгийн үндэслэл хийгээгүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллагаар хянуулаагүй, хууль, журамд нийцээгүй төсөл арга хэмжээг баталдаг байдлыг цаашид анхаарах.
2. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг хэт жижиг төсөл, арга хэмжээнд зарцуулахаар баталсан нь орон нутгийн хөгжил, иргэдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, ажлын байр нэмэгдүүлэх, иргэдийн орлогыг өсгөх, амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилготой томоохон хөрөнгө оруулалтын шинжтэй төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх боломжийг олгохгүй байгаад анхаарах.
3. Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий хяналтын зөвлөлийг байгуулж, хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

СУМДЫН ИТХ-Д ТОЛИЛУУЛАХ НЬ:

1. Аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас өргөн барьсан төсөвт өөрчлөлт оруулан батлахдаа техник эдийн засгийн үндэслэл хийгээгүй, төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй, техникийн тодорхойлолтыг мэргэжлийн байгууллагаар

хянуулаагүй, хууль, журамд нийцээгүй төсөл арга хэмжээг баталдаг байдлыг цаашид анхаарах.

- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг хэт жижиг төсөл, арга хэмжээнд зарцуулахаар баталсан нь орон нутгийн хөгжил, иргэдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, ажлын байр нэмэгдүүлэх, иргэдийн орлогыг өсгөх, амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилготой томоохон хөрөнгө оруулалтын шинжтэй төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх боломжийг олгохгүй байгаад анхаарах.

ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ МЭДЭЭ МЭДЭЭЛЛЭЭР ХАНГАХ БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ САЛБАРТ ТОЛИЛУУЛАХ НЬ:

- ОНХС-ийн хөрөнгөөр зураг төсөлгүй, мэргэжлийн байгууллага болон шинжээчдээр хянуулж, баталгаажуулаагүй төсөл, арга хэмжээг шат шатны ИТХ-аар баталж хэрэгжүүлж байгаа нь иргэд, тэр дундаа хүүхэд багачуудын аюулгүй, эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэйг толилуулж байна.

2.6 ЗӨВЛӨМЖ

НЭГ. АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА Д.МӨНХСАЙХАН ТАНАА

- Аймгийн Онцгой комисс болон Засаг даргын шийдвэрт өвс, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх хугацааг тодорхой зааж тусгах.
- Худалдан авах ажиллагааны төсөвт зардлыг төлөвлөх, АЗ сертификаттай иргэдийг урамшуулж, идэвхийг нь нэмэгдүүлэх асуудлыг аймгийн Засаг дарга сумдын Засаг даргатай байгуулах гэрээнд тусган ажиллах.
- Баянхонгор аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн “Шуурхай удирдлагын төв”-ийг бүрэн ашиглалтад оруулах үйл ажиллагааг нь 2025 онд багтаан зохион байгуулах.

ХОЁР. АЙМГИЙН ЗДТГ-ЫН БОНХОБТХ-ИЙН ДАРГА Г.ЭНХБАЯР ТАНАА

- Баянхонгор аймаг болон сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд захиалагчийн хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөн, зохион байгуулах.

ГУРАВ. БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ХҮҮХЭД, ГЭР БҮЛИЙН ХӨГЖИЛ ХАМГААЛЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА, УЛСЫН БАЙЦААГЧ Н.МЭНДБАЯР ТАНАА

- 2024 онд аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хүүхдийн эргэн тойрны орчны бүсэд хэрэгжүүлсэн ажлуудад хяналт хийж, илэрсэн зөрчлийг арилгах арга хэмжээ авах, цаашид уг төрлийн хяналтыг тогтмолжуулан хэрэгжүүлэх.

ДӨРӨВ. БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ЦАГДААГИЙН ГАЗРЫН ДАРГА Б.МӨНХБАЯР ТАНАА

- Аймаг, сумдад 2024 онд хэрэгжсэн, зөрчил илэрсэн таван төсөл, арга хэмжээнд хяналт тавьж, зөрчлийг арилгуулах, цаашид камержуулалтын ажлын техникийн

тодорхойлолтыг боловсруулан, ашиглагч байгууллага хүлээн авахад оролцож хяналтыг тогтмол хэрэгжүүлэх.

ТАВ. АЙМГИЙН ЗДТГ-ЫН СТСХ-ИЙН ДАРГА С.БАЙГАЛМАА ТАНАА

1. Аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх барилгын анхны санхүүжилтийг олгохдоо эрх бүхий байгууллагаас олгосон барилга угсралтын ажил эхлүүлэх зөвшөөрлийг үндэслэх, цаашид Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам” болон гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээний холбогдох заалтыг баримтлан санхүүжилтийг шат дараатайгаар олгох.

ЗУРГАА. БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГААНЫ ГАЗРЫН ДАРГА Н.БЯМБАДОРЖ ТАНАА

1. Аймгийн Засаг даргын харьяа байгууллагуудын худалдан авах ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, илэрсэн зөрчлүүдэд холбогдох арга хэмжээг авч ажиллах.

ДОЛОО. БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАРТ

1. Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 9.4 дэх заалтын дагуу аймаг, сумдын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа төсөл арга хэмжээг бүрэн хамруулан хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх.

НАЙМ. СУМДЫН ЗАСАГ ДАРГА НАРТ

1. Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл арга хэмжээний захиалагч, гүйцэтгэгч нарын хооронд байгуулсан гэрээнд талуудын эрх, үүрэг, хариуцлага, төлбөрийн нөхцөл, гүйцэтгэлийн чанар, техникийн тодорхойлолт, чанарын баталгаа, гүйцэтгэх хугацаа, захиалагчийн хяналтын зардал, магадалшгүй ажлын зардал, зураг төсвийн үнэ, зураг төсөв зохиогчийн хяналтын зардал зэргийг нарийвчлан тусгаж байх.
2. Гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгж ажил гүйцэтгэх гэрээнд заасан хугацаанд ажлыг хүлээлгэн өгөөгүй тохиолдолд гэрээний нөхцөлийн дагуу алдангийг тооцож, хариуцлагын механизмыг хэрэгжүүлэх.